

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

БЛІНОВА Г. О.,

кандидат юридичних наук,
начальник наукової лабораторії
проблем громадської безпеки
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.7

**СЛУЖБОВА ТАЄМНИЦЯ ЯК ВИД ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ**

Досліджується поняття та зміст службової інформації, чинне законодавство, що регулює її правовий режим та регламентує порядок її використання.

Ключові слова: *службова таємниця, службова інформація, інформація для службового користування, конфіденційна інформація, що є власністю держави, конфіденційна інформація, таємна інформація, для службового користування.*

Исследуется понятие и содержание служебной информации, действующее законодательство, регулирующее ее правовой режим и регламентирующее порядок ее использования.

Ключевые слова: *служебная тайна, служебная информация, информация для служебного пользования, конфиденциальная информация, которая является собственностью государства, конфиденциальная информация, секретная информация, для служебного пользования.*

The notion of proprietary information and content, the legislation that governs its legal status and the procedure governing its use.

Key words: *official secrets and proprietary information, the information is for official use only, confidential information held by the State. confidential information, secret information, for official use.*

Вступ. Проголошення України демократичною, соціальною, правовою державою потребує підвищення ефективності функціонування всіх ланок суспільства. До базових засад розбудови Української держави необхідно зарахувати також принцип гласності, що є основним чинником у забезпеченні цього конституційного положення. Як зазначають О. О. Федоренко, С. О. Керсіцький, А. І. Курбатов, закони про доступ до публічної інформації існують у більшості демократичних держав, вони виступають реальним правовим механізмом здійснення одного з основних прав людини – права на доступ до публічної інформації, що є, у свою чергу, вимогою європейських стандартів та необхідною умовою інтеграції України в Європейське Співтовариство [50, с. 169]. Прийняття на початку 2011 р. Закону України «Про доступ до публічної інформації» – це результат концентрації демократичних тенденцій та роботи громадських організацій, спрямованих на побудову відкритої для суспільства влади. Зазначений нормативно-правовий акт є сучасним правовим інструментом реалізації принципу гласності та інформаційної відкритості влади.

Конституція України у ст. 34 закріпила право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб, крім спеціально визначених у законі обставин [12]. Таке обмеження здійснюється за допомогою правового інституту інформації з обмеженим доступом, яка, у свою чергу, поділяється за чинним законодавством на конфіденційну, таємну та службову [27]. Зазначені види інформації охоплюють як публічно-правові, так і приватноправові таємниці, оскільки чинне законодавство, що містить визначення таємниць чітко не вказує на характер обмеження доступу до інформації, що їх становить. Загалом чинне українське законодавство передбачає більше двадцяти видів таємниць. Значна частина режимів таємниць переживають своє становлення, тому термінологія у сфері їх обігу не досить виважена, до того ж останні зміни в інформаційному законодавстві вказують на необхідність перегляду підходу до цього виду інформації з обмеженим доступом як до таємної [27]. Навіть досить напрацьовані правові інститути комерційної [51], банківської [24], адвокатської [23] таємниць у законодавчому визначенні відповідних понять не містять чіткої вказівки на вид інформації з обмеженим доступом, що їх становить, відповідно до чинних Законів України «Про інформацію» [42] та «Про доступ до публічної інформації».

Яскравим прикладом термінологічної неузгодженості у сфері обігу інформації з обмеженим доступом є використання в законодавстві на одному рівні таких термінів, як «службова таємниця» та «службова інформація». Така негативна термінологічна невизначеність законодавства, що регулює інформаційні відносини з приводу використання службових відомостей, є свідченням перебудови системи інформації з обмеженим доступом, що розпочалась із прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Постановка завдання. Мета статті – з'ясування змісту поняття й кола службової таємниці та службової інформації, характеристика їх правових режимів, з'ясування місця в системі інформації з обмеженим доступом, виявлення засад використання такої інформації з урахуванням норм сучасного інформаційного законодавства та юридичної практики. Предмет розгляду цього наукового дослідження – правові норми та наукові теорії, що визначають зміст і правовий режим службової таємниці та службової інформації, порядок їх формування, зберігання й межі використання.

Результати дослідження. Функціонування державних інститутів неможливо без використання певного обсягу службової інформації, яка забезпечує потреби організації їхньої роботи. Службова інформація призначена для забезпечення конфіденційності відомостей, утворених чи отриманих працівниками у процесі виконанні своїх службових обов'язків, від незаконного розголошення, використання, зміни чи знищення, забезпечення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Інтенсивний інформаційно-технологічний розвиток привів до створення можливостей відносно легкого та швидкого отримання будь-яких відомостей. Як зазначено в Концепції технічного захисту інформації в Україні, на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій створилися можливості витоку інформації, порушення її цілісності та блокування. У свою чергу, витік інформації, яка становить державну та іншу передбачену законом таємницю, службову інформацію, – це одна з основних можливих загроз національній безпеці України в інформаційній сфері [16]. Тому законодавець вважає одним із головних принципів технічного захисту інформації захист відомостей, що становлять службову інформацію на рівні з державною та іншими видами таємниць.

Відповідно до чинного законодавства службовою інформацією є інформація, що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішній службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень, а також інформація, зібрана в процесі оперативно-розшукової,

контррозвідувальній діяльності, у сфері оборони країни, яку не зараховано до державної таємниці [16]. Документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію, присвоюється гриф «для службового користування». Доступ до таких документів обмежується за умови поєднання сукупності певних вимог, а саме: 1) забезпечення інтересів національної безпеки, територіальної цілісності; 2) забезпечення громадського порядку та з метою запобігання заворушенням чи злочинам; 3) для охорони здоров'я населення; 4) для захисту репутації або прав інших людей; 5) для запобігання розголошенню інформації, отриманої конфіденційно; 6) для підтримання авторитету та неупередженості правосуддя; 7) якщо розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам; 8) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні [27]. Конкретизований перелік відомостей, що становлять службову інформацію в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі на виконання делегованих повноважень, не може бути обмежений у доступі.

Аналогічні законодавчі положення щодо використання конфіденційної інформації, що є власністю держави, існували й до прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації». Фактично має місце заміна назви «конфіденційна інформація, яка є власністю держави» на «службову інформацію», про що й пише Я. Д. Скиба. Цей науковець однією з проблем правового регулювання використання службової інформації вбачає те, що п. 3 ст. 21 Закону «Про інформацію» та ст. 9 Закону «Про доступ до публічної інформації» визначено, що порядок доступу до службової інформації регулюється законом. Він зазначає, що жодного єдиного порядку зарахування інформації до службової не встановлено чинними законами України [49, с. 335]. Слід погодитися, що основні правила правового режиму використання службової інформації, визначено не в законі, а в підзаконному нормативно-правовому акті «Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання й використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію» [31]. Зміна назви цього акта, а також заміна терміна «конфіденційна інформація, що є власністю держави» на «службову інформацію» у значній кількості правових документів відбулась відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 938 [25], прийняття якої пов'язано із Законом України «Про доступ до публічної інформації».

Нині заборону на нерозголошення конфіденційної інформації, що є власністю держави, замінено на заборону не розголошувати службову інформацію. На сучасному етапі розвитку вітчизняного законодавства система нормативного забезпечення режиму службової інформації перебуває на гідному рівні, оскільки визначено основну частину правил формування, зберігання, використання, передання, знищення відомостей, що становлять службову інформацію та передбачені норми, які визначають підстави й порядок притягнення до юридичної відповідальності службових осіб за порушення правил використання службової інформації.

Сучасні нормативно-правові акти, що регламентують порядок обігу публічної службової інформації об'єднуються у декілька груп: 1) відомчі положення та інструкції про забезпечення доступу до публічної інформації [10; 40; 39; 21; 7]; 2) нормативно-правові акти, що визначають обов'язок не розголошувати службову інформацію [47; 22; 11]; 3) відомчі переліки відомостей, що становлять службову інформацію [17; 38; 2]; 4) відомчі інструкції та положення про порядок використання службової інформації в окремих службах та органах [8; 32]; 5) акти про ведення загального діловодства щодо обігу службових листів, службових документів, записок [29; 19; 30; 46; 34]; 6) нормативно-правові акти, що передбачають проведення службових розслідувань за порушення правил використання службової інформації та дисциплінарну відповідальність [34; 9; 3; 4; 35; 20; 28]. Водночас Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) не містить норми, яка б передбачала адміністративну відповідальність за порушення режиму службової інформації. Натомість КУпАП установлює

адміністративну відповідальність (ст. 172⁸) за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень та за порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави (ст. 212-⁵) [13]. Продовжуючи логіку законодавця щодо термінологічної уніфікації законодавства про службову інформацію, вважаємо за необхідне внести зміни до статті 212⁵ КУпАП замінивши термін «конфіденційна інформація, що є власністю держави» на термін «службова таємниця». На наш погляд, така ситуація – свідчення початку зміни вітчизняного законодавства про інформацію з обмеженим доступом, а також показником проблемних питань, що потребують урегулювання.

Поряд з терміном «службова інформація» та «конфіденційна інформація, що є власністю держави», використовується термін «службова таємниця». Скажімо, термін «службова таємниця» міститься у ст. 352 Податкового кодексу України [18], у Законах України «Про Національний банк України» (ст. 13) [44], «Про міліцію» (ст. 3) [43], «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» (ст. 12) [45], «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (ст. 22) [48]; у підзаконних актах «Інструкція про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України» [5]; Постанові Правління НБУ «Про затвердження Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок» [41], Інструкції про організацію службової діяльності спеціальних підрозділів міліції охорони «Титан» [6], Постанові КМУ «Про затвердження нового тексту Присяги працівника органів внутрішніх справ України» [37] тощо. Як правило, ці нормативно-правові акти були прийняті до 2011 р., коли набув чинності Закон України «Про доступ до публічної інформації». Термін «службова інформація» більш сучасний, оскільки використовується у нормативно-правових актах, прийнятих з початку 2011 р.

Зазначені нормативно-правові акти не містять визначення службової таємниці, хоча посилаються на неї. Натомість нормативно-правові акти, що втратили чинність, містили визначення службової таємниці. Так, скажімо, Постанова Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності «Про затвердження Інструкції про порядок проведення ревізій та перевірок по коштах Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності» визначає службову таємницю як склад і обсяг відомостей, що є в розпорядженні контрольно-ревізійної служби або її посадової особи, стосовно об'єктів контролю та їх працівників, що необхідні для якісного проведення контрольно-ревізійних дій і які з цієї причини на певний період не підлягають зовнішньому чи внутрішньому розголошенню. Відповідно до зазначеної постанови службовими таємницями, зокрема, визнавались: 1) факти виявлених під час проведення ревізій і перевірок порушень, зловживань до їх повного документального підтвердження й закріплення в актах, а також заплановані з цією метою зустрічні перевірки, раптові інвентаризації готівки та майна, контрольні обміри та інші ревізійні дії; 2) надані правоохоронними органами оперативні та інші відомості щодо діяльності підприємств, установ і організацій (учинених порушень, зловживань посадових осіб), подані посадовими особами письмові пояснення; 3) конкретні пояснення посадових осіб щодо виявлених фактів зловживань, крадіжок тощо; 4) документи, що становлять внутрішню службову кореспонденцію (довідні записки, листування між підрозділами, матеріали правління тощо); 5) інформація банківських і фінансових установ та інших організацій, де вміщено відомості, проходять як службова таємниця – чернетки матеріалів ревізій і перевірок [33]. Аналогічне визначення службової таємниці містилось і в наказі Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Інструкції про проведення контрольних заходів фінансово-господарської діяльності підгалузей, об'єднань, підприємств, установ та організацій системи Міністерства транспорту та зв'язку України»: склад і обсяг відомостей, що є в розпорядженні суб'єкта внутрішнього фінансового контролю стосовно об'єктів контролю, контрольних, правоохоронних та інших державних органів, їх працівників, способів досягнення визначених законодавством завдань, необхідних для якісного проведення

контрольних заходів, забезпечення відповідної їх раптовості та ефективності і які з цієї причини на певний період не підлягають зовнішньому чи внутрішньому розголошенню. Службовими таємницями, зокрема, визнавались: 1) положення плану контрольно-ревізійної роботи на термін до часу повідомлення об'єкта контролю про початок проведення контрольного заходу; 2) факти виявлених під час проведення контрольних заходів порушень, зловживань до їх повного документального підтвердження і закріплення в актах, а також заплановані з цією метою зустрічні перевірки, раптові інвентаризації готівки й майна, контрольні обміри та інші ревізійні дії; 3) надані правоохоронними органами оперативні та інші відомості щодо діяльності підприємств, установ і організацій (учинених порушень, зловживань посадових осіб, дані посадовими особами письмові пояснення, протоколи допиту з конкретних питань тощо); 4) конкретні пояснення посадових осіб щодо виявлених фактів зловживань, крадіжок тощо; 5) відомості, які містяться у зверненнях громадян щодо їхнього (чи інших громадян) особистого життя, та інша інформація, що торкається (порушує) їхніх прав та законних інтересів; 6) документи, що становлять внутрішню службову кореспонденцію (довідні записки, переписка між підрозділами, матеріали колегій тощо), якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності суб'єкта внутрішнього фінансового контролю, процесом прийняття рішень і передують їх прийняттю; 6) чернетки матеріалів ревізій і перевірок [36]. Інші нормативно-правові акти визначення службової таємниці не містять. З аналізу цих документів видно, що законодавець визначав службову таємницю лише у сфері проведення перевірок фінансової діяльності різних суб'єктів. Через невизначеність змісту службової таємниці в інших сферах виділення загальних ознаки службової таємниці неможливо без розгляду цього питання з науково-теоретичного погляду.

Різноманітні наукові підходи до змісту службової таємниці натрапляємо в довідково-енциклопедичній літературі. Так, Ю. С. Шемшученко визначає службову таємницю як узагальнену назву відомостей (як правило, з обмеженим доступом), зміст яких відомий особі у зв'язку з виконанням нею службових обов'язків і розголошення яких заборонено (наприклад, відомості, що становлять адвокатську таємницю, таємниця вкладів, листування; відомості, про які дізналися судді під час розгляду кримінальної справи в судовому засіданні) [53, с. 603]. Пізніше у Юридичній енциклопедії за редакцією Ю. С. Шемшученка це визначення було удосконалено та уточнено: службова таємниця – узагальнена назва відомостей, розголошення яких забороняється чинним законодавством або зумовлюється службовою необхідністю, які стали відомими і якими користуються у процесі та під час виконання своїх службових обов'язків службові особи. Є конфіденційною інформацією, різновидом професійної таємниці, що містить відомості з обмеженим доступом про діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності й про особу [52, с. 527–528]. Російські науковці Л. П. Кураков та В. Л. Кураков розглядають службову таємницю як інститут цивільного права поряд із комерційною таємницею. Ці автори вважають, що «службова та комерційна таємниця – інформація, яка має дійсну або потенційну комерційну цінність в силу невідомості її третім особам, до неї немає вільного доступу на законній підставі та власник інформації вживає заходів до охорони її конфіденційності» [14, с. 570]. Цієї позиції дотримується також А. Б. Барихін – автор «Большого юридического энциклопедического словаря» [1, с. 578].

На наш погляд, найповніше визначення службової таємниці дав російський науковець В. О. Мазуров: «... службова таємниця – це охоронювані законом конфіденційні відомості про діяльність державних органів, доступ до яких обмежений законом у силу службової необхідності, а також які стали відомі державним органам і органам місцевого самоврядування тільки на законній підставі й у силу виконання їхніми представниками службових обов'язків, що мають дійсну чи потенційну цінність у силу невідомості їх третім особам, до них немає вільного доступу на законній підставі, власник відомостей уживає заходів щодо їхньої конфіденційності, незаконне одержання чи розголошення яких створює загрозу заподіяння шкоди власнику цих відомостей і надає йому право на захист відповідно до законодавства»

[15, с. 23].

Виходячи із зазначеного вище, службовою таємницею може вважатися інформація, якщо вона відповідає таким вимогам: 1) зарахована законом до службової інформації про діяльність державних органів, доступ до якої обмежений за законом чи в силу службової необхідності; 2) є інформацією з обмеженим доступом іншої особи (комерційна таємниця, банківська таємниця, таємниця приватного життя); 3) не є державною таємницею і не підпадає під перелік відомостей, доступ до яких не може бути обмежений; 4) отримана представником державного органу, органу місцевого самоврядування тільки в силу виконання обов'язків по службі у випадках і в порядку, установлених законом; 5) має дійсну чи потенційну цінність у силу невідомості її третім особам.

Таким чином, з урахуванням норм про інформацію з обмеженим доступом Закону України «Про доступ до публічної інформації» можна дати визначення службової таємниці як таємної інформації, що стала відома службовій особі, яка постійно чи тимчасово здійснює функції представника влади, а також обіймає на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посаду, пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або виконує такі обов'язки за спеціальним повноваженням, і яка зобов'язана здійснювати заходи щодо недопущення незаконного розголошення та використання такої інформації. Службову таємницю можна ще визначити як охоронювані законом таємні відомості про діяльність державних органів, доступ до яких обмежено законом через службову необхідність, а також такі, що стали відомими державним органам і органам місцевого самоврядування тільки на законній підставі й у силу виконання їхніми представниками службових обов'язків, що мають дійсну чи потенційну цінність у силу невідомості їх третім особам, до них немає вільного доступу на законній підставі, власник відомостей уживає заходів до їхньої таємності, незаконне отримання чи розголошення яких створює погрозу заподіяння шкоди власнику цих відомостей і надає йому право на захист відповідно до законодавства.

Відповідно до проекту Закону України «Про державні секрети» службова таємниця – це вид інформації, що охоплює відомості у сфері внутрішньої та зовнішньої політики держави, оборони, державної безпеки й охорони правопорядку, державного управління, економіки, фінансів, банківської діяльності, науки і техніки, яка не становить державну таємницю, але розголошення якої може призвести до негативних наслідків і перешкод у зазначених сферах і має характер окремих даних, що можуть бути складовою відомостей, які становлять державну таємницю. Відомості, що зараховані до службової таємниці, мають ступінь обмеження доступу «Для службового користування» [26]. Це визначення схоже до чинного визначення службової інформації, якій теж надається ступінь обмеження доступу «Для службового користування». Отже, можна констатувати факт відсутності одностайності у підходах до розуміння змісту службової таємниці та службової інформації як видів інформації з обмеженим доступом науковцями та законодавцем.

Висновки. Однозначно можна зробити висновки, що службова інформація та службова таємниця – це споріднені поняття. Проте існує різниця у ступені захисту такої інформації. За логікою чинного законодавства, яке свідчить про заміну терміна «конфіденційна інформація, що є власністю держави», терміном «службова інформація», то остання є конфіденційною інформацією. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації» службова таємниця як інша, передбачена законом таємниця, є таємною інформацією на рівні з державною, професійною, банківською таємницями, таємницею досудового розслідування. Аналізуючи нормативно-правову складову та ступінь регламентованості роботи зі службовою інформацією, діходимо висновку, що її режим характерний для таємної інформації, оскільки відповідно до ст.7 Закону України «Про доступ до публічної інформації» конфіденційною інформацією є інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім

суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Під час правового регулювання процесу обігу конфіденційної інформації діє суто диспозитивний метод, тим більше, що суб'єкти владних повноважень не можуть мати конфіденційної інформації. Так утворюється правовий казус: службова інформація – це аналог конфіденційної інформації, що є власністю держави, тобто є конфіденційною інформацією, яку суб'єкти владних повноважень не можуть використовувати. Тому ми пропонуємо замінити термін «службова інформація» на «службову таємницю» в усіх чинних нормативно-правових актах. Вважаємо, що такий захід відповідатиме науковим розробкам і досягненням науки інформаційного права й позбавить вітчизняне чинне законодавство негативної термінологічної різноманітності, що регулює порядок обігу службових відомостей.

Список використаних джерел:

1. Барихин А. Б. Большой юридический энциклопедический словарь / Барихин А. Б. – М. : Книжный мир, 2003. – 720 с.
2. Додаток до розпорядження голови районної ради від 17.11.2011 р. № 102 «Перелік інформації з обмеженим доступом (конфіденційної, таємної, службової), що є у володінні виконавчого апарату Олевської районної ради [Електронний ресурс] : Олевська районна рада – Режим доступу : <http://olevsk-vlada.gov.ua/olevska-rayonna-rada/dostup-do-publichnoyi-informatsiyi/pro-perelik-informatsiyi-z-obmezhenim-dostupom/>
3. Інструкція про порядок організації та проведення службового розслідування і службової перевірки в митній службі України : наказ Державної митної служби України 13.08.2010 № 918 // Офіційний вісник України від 25.02.2011. – № 12. – Ст. 82. – Ст. 532. – Код акта 54867/2011.
4. Інструкція про порядок проведення службового розслідування в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України : наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України 28.04.2009 № 90 // Офіційний вісник України від 05.06.2009. – № 39. – С. 132. – Ст. 1337.
5. Інструкція про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України : наказ МВС України 22.10.2012 № 940 // Офіційний вісник України від 12.02.2013. – № 9. – С. 115. – Ст. 350. – Код акта 65642/2013.
6. Інструкція про організацію службової діяльності спеціальних підрозділів міліції охорони «Титан» : наказ МВС України від 25.11.2003 № 1432 // Офіційний вісник України від 20.08.2004. – № 31. – С. 111. – Ст. 2090. – Код акта 29697/2004.
7. Інструкція про порядок забезпечення доступу до публічної інформації в Антимонопольному комітеті України : розпорядження Антимонопольного комітету України від 27.07.2011 № 406-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0974-11>
8. Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію, в Пенсійному фонді України та його органах : Постанова правління Пенсійного фонду України 27.06.2002 № 11-1 // Офіційний вісник України від 02.08.2002. – № 29. – С. 148. – Ст. 1396. – Код акта 22846/2002.
9. Інструкція про порядок проведення службового розслідування у Службі зовнішньої розвідки України : наказ Служби зовнішньої розвідки України 06.02.2013 № 35 // Офіційний вісник України від 15.03.2013. – № 18. – С. 74. – Ст. 626. – Код акта 66088/2013.
10. Інструкція про забезпечення доступу до публічної інформації в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України : наказ Міністерства оборони України 24.07.2012 № 490 // Офіційний вісник України від 08.10.2012. – № 74. – С. 220. – Ст. 3014. – Код акта 63577/2012.

11. Кодекс цивільного захисту України : Закон від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI // *Голос України* від 20.11.2012. – № 220.
12. Конституція України : Закон, прийнято на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // *Відомості Верховної Ради України* від 23.07.1996 р. – № 30. – Ст. 141.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X // *Відомості Верховної Ради УРСР* від 18.12.1984. – № 51. – Ст. 1122.
14. Кураков Л. П. Большой толковый словарь экономических и юридических терминов / Л. П. Кураков, В. Л. Кураков. – М. : Вуз и школа, 2001. – 720 с.
15. Мазуров В. А. Тайна: государственная, коммерческая, банковская, частной жизни. Уголовно-правовая защита : учебное пособие / Мазуров В. А. ; под научн. рук. д-ра юрид. н., проф С. В. Землюкова. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2003. – 156 с.
16. Про доступ до публічної інформації: інформаційний прорив в Україні : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 13.05.2011 // *Дебет-кредит (Галицькі контракти)* від 08.08.2011. – 2011 р. – № 31. – С. 57.
17. Перелік відомостей, що містять службову інформацію та яким присвоюється гриф обмеження доступу, «Для службового користування» в органах державної податкової служби України : наказ ДПС України від 13.01.2012 № 35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mk.sts.gov.ua/dostup-do-publichnoi-info/naybilsh-zapituvani-dokumenti/66665.html>
18. Податковий кодекс України 6 Закон від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // *Відомості Верховної Ради України*. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
19. Порядок надсилання електронною поштою службових документів : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 р. № 733 // *Урядовий кур'єр* від 05.08.2009. – № 140.
20. Порядок роботи з документами в органах державної виконавчої служби : наказ Міністерства юстиції України 25.12.2008 № 2274/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v2274323-08>
21. Порядок організації доступу до публічної інформації, що знаходиться у володінні Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України : Постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України 20.12.2011 № 61 // *Офіційний вісник України* від 03.02.2012. – № 7. – С. 117. – Ст. 265. – Код акта 60171/2012.
22. Правила етичної поведінки осіб рядового і начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України : наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України 26.11.2012 № 681 // *Офіційний вісник України* від 04.01.2013. – № 99. – Ст. 269. – Ст. 4030. – Код акта 65079/2012.
23. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI // *Урядовий кур'єр* від 05.09.2012. – № 159.
24. Про банки і банківську діяльність : Закон України 7 грудня 2000 року № 2121-III // *Голос України* від 23.01.2001. – № 12. – С. 60.
25. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань доступу до інформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 938 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/938-2011-%D0%BF>
26. Про державні секрети : проект Закону України [Електронний ресурс] : Служба безпеки України. – Режим доступу : www.sbu.gov.ua
27. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // *Відомості Верховної Ради України*. – 2011. – № 32. – С. 314 – Ст. 6.
28. Про затвердження Інструкції з діловодства в господарських судах України : наказ Вищого господарського суду України від 27.02.2013 № 7 [Електронний ресурс] : Служба безпеки України. – Режим доступу : [court.gov.ua/userfiles/№28\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/№28(1).pdf)

29. Про затвердження Інструкції з діловодства в Міністерстві юстиції України : наказ Міністерства юстиції України 02.07.2012 № 973/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0973323-12/print1360829079175702>

30. Про затвердження Інструкції з діловодства у відділах реєстрації актів цивільного стану районних, районних у містах, міських (міст обласного значення) управлінь юстиції : наказ Міністерства юстиції України 26.11.2003 № 143/5 // Офіційний вісник України від 12.12.2003. – № 48. – С. 249. – Ст. 2539. – Код акта 26968/2003.

31. Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 листопада 1998 р. № 1893 // Урядовий кур'єр від 10.12.1998.

32. Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв інформації, які містять відомості, що становлять службову інформацію у митній службі України : наказ Державної митної служби України від 06.11.12 № 627 // Урядовий кур'єр від 10.12.1998.

33. Про затвердження Інструкції про порядок проведення ревізій та перевірок по коштах Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності : Постанова Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності № 38 від 19.09.2001 // Бухгалтерія. – № 41/1. – 8 жовтня 2001 р.

34. Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України : наказ МВС України 12.03.2013 № 230 // Офіційний вісник України від 26.04.2013. – № 30. – С. 48. – Ст. 1043. – Код акта 66722/2013.

35. Про затвердження Інструкції про порядок проведення службового розслідування у Службі безпеки України : наказ Служби безпеки України від 16.07.2008 № 547 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0709-08>

36. Про затвердження Інструкції про проведення контрольних заходів фінансово-господарської діяльності підгалузей, об'єднань, підприємств, установ та організацій системи Міністерства транспорту та зв'язку України : наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 28.03.2006 № 275 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>

37. Про затвердження нового тексту Присяги працівника органів внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1991 р. № 382 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/382-91-%D0%BF/print1361271632192225>

38. Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію у Міністерстві юстиції України : наказ Міністерства юстиції України від 08.06.2011 № 1537/5 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v1537323-11/print1360829079175702>

39. Про затвердження Положення про забезпечення доступу до публічної інформації у Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України : наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30.07.2012 № 845 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/images/dostyp/pologenia.doc

40. Про затвердження Положення про забезпечення права осіб на доступ до публічної інформації в Державному агентстві резерву України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18.02.2013 № 139 // Офіційний вісник України від 09.04.2013. – № 25. – С. 444. – Ст. 848. – Код акта 66508/2013.

41. Про затвердження Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : Постанова Правління Національного Банку України від 17.07.2001 № 276 // Офіційний вісник України від 07.09.2001. – № 34. – С. 152. – Ст. 1602. – Код акта 19807/2001.

42. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

43. Про міліцію : Закон України від 20 грудня 1990 року № 565-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 4. – Ст. 20. – Ст. 3.
44. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 29. – Ст. 238. – Ст. 13.
45. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні 26 січня 1993 року № 2939-XII // Голос України від 02.03.1993.
46. Про Положення про порядок роботи з документами у Верховній Раді України : Розпорядження Голови Верховної Ради України № 448 від 25 травня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/448/06-%D1%80%D0%B3?test=Up9Mf3o6frtCeyG2ZiYcZUaEH14Y2s80msh8Ie6>
47. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб // Голос України від 21.03.2012. – № 51.
48. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 20. – С. 99. – Ст. 22.
49. Скиба Я. Д. Порядок визначення службової інформації: проблеми теорії та практики // Митна справа. – № 2 (80). – 2012. – Ч. 2. – Кн. 2. – С. 334–340.
50. Федоренко О. О., Керсіцький С. О., Курбатов А. І. *Проблемні питання правового регулювання інформації з обмеженим доступом (державна таємниця та службова інформація) // Актуальні питання інноваційного розвитку : науково-практичне видання / Національна академія правових наук України Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України. – Випуск № 3 (2012). – Х. : Юрайт. – С. 167–180.*
51. Цивільний кодекс України : Закон від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
52. Юридична енциклопедія : в 6 т. ; редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – Т. 5. – П-С. – С. 733.
53. Юридичний словник-довідник : за ред. Ю. С. Шемшученка ; худож. оформ. В. М. Штогриня. – К. : Феміна, 1996. – 696 с.

ВІХЛЯЄВ М. Ю.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного
та трудового права
(Запорізький національний
університет)

УДК 342.922: 061.25 – 054.5

**СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ
«СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА»
ТА «СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН»
У КОНТЕКСТІ РОЗГЛЯДУ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ
ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА**

Автор досліджує сучасні точки зору вчених-адміністративістів щодо розуміння сутності поняття «суб'єкти адміністративного права», розглядає співвідношення понять «суб'єкти адміністративного права» та «суб'єкти адміністративних правовідносин», наводить власне визначення поняття «суб'єкти адміністративного права».

Ключові слова: суб'єкти, учасники, суб'єкти адміністративного права, суб'єкти адміністративних правовідносин, види.

